

Dennis Boor en Ronald Plantinga

‘En zo hop je van ijsschots naar ijsschots door het leven’

Een interview met prof. dr. Doeko Bosscher

‘Het idee dat je onmisbaar of onvervangbaar zou zijn is gewoon al te belachelijk voor woorden, omdat niemand dat is.’ In alle bescheidenheid relateert Doeko Bosscher zijn afscheid: na 41 jaar verbonden te zijn geweest aan de Rijksuniversiteit Groningen is hij sinds 1 juli 2014 met emeritaat. De laatste maanden die hij in zijn werkkamer doorbracht, besteedde hij voornamelijk aan het schrijven van een boek over verzetsman (en oom) Fritz Conijn en aan de voorbereiding van zijn afscheidsrede. Het zijn de slotnoten van een omvangrijke carrière waarin hij diverse functies vervulde: hij doceerde, publiceerde over zeer uiteenlopende onderwerpen, was politiek actief en vervulde achtereenvolgens het decanaat van de letterenfaculteit en het rectoraat van de universiteit.

Ijsbergsyndroom

Met het schrijven van een boek over Conijn eindigt Bosschers carrière waarmee het begon. De executie van deze verzetsman was volgens Bosscher een van zijn eerste confrontaties met geschiedenis. ‘Er waren thuis altijd verhalen van vroeger, met name over die onopgeloste oorlogsgeschiedenis. Het was geen helder verhaal.’ Vervolgens kwam hij tijdens zijn middelbareschooltijd op het St. Ignatiusgymnasium in Amsterdam in aanraking met wat hij het ‘ijsbergsyndroom’ noemt: ‘Op de middelbare school werd ik helemaal meegevoerd met de sfeer van de jaren zestig. In deze sfeer bestond het idee dat ons een oor werd aangenaaid. De geschiedenis zoals je hem van je ouders of op school hoort, is het topje van een ijsberg en het grootste deel van die ijsberg zit onder water. In de jaren zestig hadden wij het gevoel dat wij bewust dom gehouden werden. In de oorlog waren allerlei dingen gebeurd waar Nederland zich eigenlijk voor moest schamen. Maar Nederland wilde zich niet schamen. Nederland wilde juist heldendom uitstralen.’

Boor en Plantinga

In deze periode besloot u om geschiedenis te gaan studeren?

'De mensen van mijn generatie dachten: wij gaan het grote geheim ontdekken. Dat is eigenlijk de reden dat ik geschiedenis ben gaan studeren. En daarna [tijdens zijn studie, red.] ontdek je dat er eigenlijk helemaal geen groot geheim is. In werkelijkheid zijn mensen nu eenmaal mensen. En mensen maken fouten, en daar hoeven zij zich niet voor te schamen. Je mag fouten natuurlijk wel betreuren en onder ogen zien. Individuen mogen zich schamen voor individuele daden. Maar generaties moeten zich niet schamen voor wat een vorige generatie gedaan heeft.'

Bestaat er volgens u een dergelijk 'groot geheim'?

'Ik ben nu mijn afscheidscollege aan het schrijven en ergens heb ik genoteerd dat het laatste oorlogsjaar de Bermudadriehoek is van de geschiedschrijving over de oorlog. Het idee bestaat dat in het laatste oorlogsjaar en de periode daarna alles fout ging, dat iedereen zich begaf in duistere ondernemingen en dat mensen elkaar liquideerden. De verhalen zijn dikke meters papier als je ze opschrijft, maar de werkelijkheid is flinterdun. Het is dus een soort Bermudadriehoek. De mensen die echt in de Bermudadriehoek verdwijnen,

Doeko Bosscher in zijn werkkamer

die werkelijk behekst zijn en het leven laten, dat zijn de mensen die deze verhalen blijven vertellen. Ook serieuze onderzoekers, die erin mee gezogen worden, eindigen als charlatans.’

U ziet het verhaal van de Tweede Wereldoorlog als een soort Bermuda-mythe. Deze mythe kunnen we echter ontmythologiseren door het natuurwetenschappelijk te benaderen. Kan dit bij de geschiedenis ook?

‘Ja, historici kunnen dat ook. Neem de vergiftiging van Christiaan Lindemans, bijgenaamd ‘King Kong’ [Lindemans was dubbelspion tijdens de Tweede Wereldoorlog, red.]. Bob de Graaff schrijft een boek waaruit zonneklaar blijkt dat Christiaan Lindemans helemaal niet vermoord is. Hij is gewoon doodgegaan. In die zin kunnen historici bijna natuurwetenschappelijk en empirisch bewijzen dat iets een mythe is. Ik vind het leuk om daar een klein steentje aan bij te dragen, om op een gegeven moment het verband te zien en aan de hand van documenten bewijsstukken te leveren dat een verhaal niet klopt. Historici kunnen dingen dus echt bewijzen.’

De taak van de historicus in het publieke domein

Naast het achterhalen van de feiten dicht Bosscher de historicus nog meer taken toe: ‘Ik vind het veel leuker om de feiten in een groter verband te plaatsen en er dan iets van duiding aan te geven. Mensen komen om in informatie, daarom is er een enorme behoefte aan duiding. Mensen die in staat zijn om de grote lijnen te schetsen worden al gauw dankbaar aangehoord; eindelijk een verhaal in plaats van alleen maar weer een bak met data. Noem, willekeurig, Thierry Baudet. Hij is regelmatig op televisie, in de krant en op de radio, en is een opinieleider geworden. Hij steekt boven het maaiveld uit, omdat hij duiding kan geven. Maar daarmee is dus natuurlijk helemaal niet gezegd dat die duiding ook klopt. Ik denk namelijk dat Baudet, die weliswaar is gepromoveerd als rechtsfilosoof, zijn visie niet bouwt op historische of juridische kennis. Het kan wel zijn dat hij gelijk heeft, maar hij toont het niet aan. Als hij iets beweert, dan is hij gewoon politicus.’

Op welke manier kan de historicus bijdragen aan deze duiding?

‘Het aantrekkelijke van het lezen van een historisch boek is dat daar altijd iets in zit van het kritisch toetsen van een vaak gedane bewering. Een historicus is typisch iemand die, als er dan eindelijk eens beweging in iets

Boor en Plantinga

zit, zand in de machine gaat gooien. Maar je moet er dus blij om zijn dat er af en toe mensen zand in de machine gooien, omdat deze machine vaak de verkeerde kant uitdraait.’

Hoe karakteriseert u de maatschappelijke taak van de historicus?

‘Het is in ieder geval belangrijk dat je mensen er continu aan herinnert dat het verleden ons mogelijkheden biedt om het heden te relativëren; niet alle dingen zijn nieuw en het verleden is niet raar, maar onderdeel van het heden. We hoeven dan ook niet in paniek te raken, omdat het verleden ons altijd de mogelijkheden biedt om de enge dingen die op ons afkomen enigszins in een langetermijnperspectief te zien, waardoor zij minder eng worden.’

En dat gaat u ook in uw afscheidsrede betogen?

‘Precies. Ik moet nog opschrijven dat het verleden helemaal niet zo vreemd is als wij vaak denken en beweren. Het verleden is heel dichtbij en maakt deel uit van ons en van ons denken. Dit geldt voor elke historicus, ook de classici, en in feite geldt het voor ieder mens.’

Op wat voor een wijze uit zich dat?

‘Als je je zintuigen inschakelt en je staat op het Forum Romanum in Rome, dan zie je ineens al die mensen op sandalen en toga's lopen. Het verleden heeft voor mij altijd heel dichtbij gelegen, ook het verre verleden.’

Carrière als historicus

Voordat wij terugkomen op uw afscheid en emeritaat, willen wij nog terugblikken op uw wetenschappelijke carrière. Hoe bent u wetenschappelijk medewerker geworden?

‘Ik was studentassistent geweest en ik studeerde af in Groningen. Er was hier meteen een vacature. Het was eigenlijk een nieuw vak, want de leerstoel Eigentijdse Geschiedenis bestond nog niet. Zoals dat toen ging, dacht men: deze man kennen we en we weten wat we aan hem hebben. Er moet onderwijs gegeven worden en dat zal hij wel kunnen. Dus laten we hem maar aannemen. Ik heb echt mazzel gehad. In alle nuchterheid: voor alle functies waarvoor ik ooit gevraagd ben, zelfs die van rector magnificus, kwam dat gewoon zo aanrollen. Mijn eigen kwaliteiten hebben een marginale rol gespeeld.’

Dat klinkt erg bescheiden. U moet toch wel enigszins competent zijn om deze functies te vervullen?

‘Natuurlijk moet je aan basale voorwaarden voldoen. Het klinkt nu alsof ik vals bescheiden ben, maar zo zie ik het ook echt. Zoals bij het wethouderschap: gewoon braaf jarenlang foldertjes uitdelen voor de afdeling van de Partij van de Arbeid en af en toe in de gemeenteraad je mond open doen; toen werd op een bepaald moment gezegd: “hij moet maar eens wethouder worden”. Ik heb veel met Den Uyl gesproken, want ik zou ooit zijn biografie schrijven. Hij zei eens tegen mij: “Het is ongelijk verdeeld in de wereld”, waaraan hij toevoegde: “*Nothing succeeds like success.*” Kortom, als je eenmaal de mazzel aan je kont hebt, zo zei hij het ook, dan word je door je succes achtervolgd. Als je het er redelijk van af brengt denkt men: hij zou dat dan ook wel kunnen. En zo hop je van ijsschots naar ijsschots door het leven.’

Kwam het schrijven van uw proefschrift u ook aanwaaien?

‘Ja. Het was gewoon onderdeel van mijn functie. Een wetenschappelijk medewerker had een bepaald aantal uren in de week om aan het proefschrift te werken en dat heb ik gewoon gedaan. Omdat ik het heel leuk vond zag ik het niet als een last, in tegenstelling tot sommige aio’s van tegenwoordig [assistenten in opleiding, red.]. Dat zijn mensen die zich volledig op het proefschrift kunnen concentreren en niets anders doen. Heel veel aio’s heb ik in de loop van de tijd sipper en sipper zien kijken. Meer en meer in zichzelf gekeerd, meer en meer ten prooi aan existentiële twijfel. Ik ben daarom altijd al hardgrondig tegenstander van het aio-schap geweest. Die mensen zitten vier jaar lang in een kamer en zien nooit een student. Ze zitten daar maar te vorsen en te vorsen en het enige lijntje naar de buitenwereld is de promotor. Natuurlijk, het kunnen heel sociale mensen zijn, maar hun baan bestaat puur en alleen uit dat proefschrift. Dat wordt een obsessie. Daar word je hartstikke gek van! Of je moet ervoor geschapen zijn, die zijn er ook. In mijn geval was het anders. Ik had inmiddels twee kinderen, zat in de gemeenteraad, in het faculteitsbestuur, had een baan als docent, en daarnaast had ik dus dat proefschrift. En dan is het een kwestie van gewoon je tijd goed verdelen: nu ben ik onderwijs aan het voorbereiden, nu ben ik onderzoek aan het doen, nu werk ik voor de gemeente, nu werk ik voor het faculteitsbestuur en nu ben ik papa. Door die combinatie blijf je dus gewoon scherp en krijg je geen muizenissen [bezorgde gedachten, red.] in

Boor en Plantinga

je hoofd. Er is dan helemaal geen tijd voor van die depressieve toestanden waar die aio's aan lijden.'

Hoe bent u aan uw promotieonderwerp gekomen?

'Eigenlijk gewoon door mijn studentassistentenschap bij het documentatiecentrum voor politieke partijen. Op een gegeven moment moest ik nog afstuderen, en toen ben ik natuurlijk afgestudeerd op een onderwerp dat aansloot bij al die blaadjes die ik steeds had omgeslagen tijdens mijn studentassistentenschap. Toen ben ik tijdens mijn assistentschap extra gaan kijken naar de houding van de antirevolutionairen in de dekolonisatietijd. Ik studeerde daar op af in december 1974 en op 1 januari 1975 stond die baan hier voor mij klaar. Toen heb ik gezegd: ik bouw gewoon door op mijn doctoraalscriptie en heb daarbij de vraag gesteld hoe een partij omgaat met een leider die men intern nog heel erg bewondert, maar die extern volledig verguisd wordt. Colijn werd namelijk verguisd vanwege zijn koloniale en economische beleid. In de eerste maanden van de oorlog had hij een beetje een Pétain-achtige, defaitistische rol gespeeld. Die worsteling van de ARP met een figuur als Colijn, dat leek mij een interessant dissertatieonderwerp.'

Wie was uw promotor?

'Ik ben gepromoveerd bij de grote Ernst Kossmann. Hij was een hele fijne promotor.'

Wat heeft u van hem geleerd?

'Vooral om je nergens over druk te maken. Kossmann was de ultieme liberaal, die altijd zei: "Ja, god, jij ziet dat een beetje anders dan ik. Zou je niet... Maar het is jouw boek, het is jouw boek. Ik denk er zo over, maar als jij er anders... Ik wil je vooral niet voor de voeten lopen." Wij zijn wel op een bepaalde manier bevriend geraakt. Als men hem in zijn jeugd vroeg: "Wat wil je worden?", antwoordde hij: "Ik wil met pensioen." Dat was ook zo, want hij wilde alleen maar boeken lezen. Hij wilde zich absoluut nergens in mengen. Hij schreef af en toe een stukje in de krant, maar hij maakte er nooit een soort armpje drukken van. Als hij een opiniestuk schreef was het altijd een historische beschouwing, maar niet een stuk om een ander eens flink een mep uit te delen. Hij was daar helemaal niet het mens voor.'

In hoeverre was hij uw leermeester?

'Als je het hebt over een leermeester, dan zeg ik Kossmann. Hij heeft mij

heel sterk gevormd. Dat had hij al voordat hij mijn promotor werd, want het was een imponerende vent. Ik had al heel veel college bij hem gelopen. Maar in de periode dat hij mijn promotor was realiseerde ik me dat ik niet aan hem kon tippen. Die man was geniaal, een absolute grote geest. Maar als ik aan iemand had *willen* kunnen tippen, dan is het Kossmann.’

Zijn er naast Kossmann nog andere historici of denkers die u hebben geïnspireerd?

‘Ik heb in die zin geen grote filosoof waarmee ik wegloop. Er zijn wel auteurs die ik heel erg knap vind. Dat zijn dan meestal Amerikanen die over Amerikaanse geschiedenis schrijven. David Halberstam bijvoorbeeld. Hoe hij schrijft over de periode van de jaren vijftig en zestig [over de aanloop naar de Vietnamoorlog, red.] in *The Best and the Brightest*. Hoe scherp je kunt kijken en analyseren. Dat boek heeft voor mij een wereld geopend. Grandioos.’

De politicus en de historicus

U bent enige tijd gemeenteraadslid en wethouder geweest in Warffum. In hoeverre denkt u dat politici van historici kunnen leren?

‘Politici kunnen van historici leren in de zin dat ze niet moeten denken dat de problemen van vandaag er alleen maar nu zijn, maar dat zij er in wezen altijd zijn geweest. Je kunt dus ook kijken hoe daar in het verleden mee is omgegaan. Dirk-Jan Wolffram [hoogleraar geschiedenis van bestuur en politiek aan de RUG, red.] en ik zijn allebei erg geïnteresseerd in beleidsgeschiedenis. Als je een parlementaire enquête houdt om te leren waarom de dingen zijn gegaan zoals ze zijn gegaan, hoe kan je er dan voor zorgen dat wat je uit zo'n onderzoek leert ook weer wordt doorgegeven aan de politiek met dat notoir slechte institutionele geheugen. Politici krijgen niets mee van degene die zij opvolgen in de Kamer. De Kamerleden verdwijnen en nemen alles wat ze wisten mee. Er wordt dus geen dossier overgedragen aan de opvolger. Wel is er bij een kop koffie gezegd waar men op moet letten, maar hierbij wordt geen rekening gehouden met beleidsgeschiedenis. Je zou moeten kijken naar hoe dingen zich hebben ontwikkeld over een periode van honderd, vijftig of twintig jaar. Historici zijn bij uitstek geschikt om politici erop te wijzen waarop zij moeten letten en welke fouten zij moeten vermijden. Dat is een terrein waarop historici een bijdrage kunnen leveren.’

Wat is het belang van de geschiedenis voor het bedrijven van politiek?

‘Ik kan mij niet voorstellen dat ik tijdens mijn periode als politicus niet mijn historische kennis gebruikte als referentiekader. Ik kan me ook niet voorstellen dat mensen zonder historisch besef goede politici kunnen zijn.’

Waarom niet?

‘Omdat alles wat politici zeggen van een meer algemene strekking is. Zonder historische kennis zijn deze algemene uitspraken nergens op gebaseerd. Ik denk dat politici allerlei lessen uit het verleden kunnen trekken. Iemand als Frits Bolkestein – wat je verder ook van zijn opvattingen mag vinden – had veel gelezen en wist veel over de geschiedenis. Hij gebruikte dit als referentiekader voor het uitdragen van zijn beleid. Ook Joop den Uyl kende zijn geschiedenis perfect. Hij was weliswaar een econoom, maar hij had grote historische kennis. Pim Fortuyn ging bijvoorbeeld mank aan een gebrek aan historische kennis.’

Hoe kwam dat tot uiting?

‘Misschien wordt dit iets te specifiek, maar ik vond dat hij te sterk de nadruk legde op het hier en nu, alsof alles helemaal nieuw was. Dat heb je vaak bij die evangeliebrengers, die predikers: alles moet nieuw, alles moet anders. De herinneringen aan hoe dingen in het verleden zijn gegaan, komen niet altijd goed van pas. Die worden zorgvuldig geretoucheerd.’

En andersom: kunnen historici van politici leren?

‘We leven in 2014. Je moet dus wel blijk geven van het besef dat je in een roerige wereld staat waar heel veel om een oplossing vraagt.’

Hoe bedoelt u dat precies?

‘Nou, soms denk ik weleens... het 180ste artikel over een bepaalde Romeinse keizer...’

Wat voor toegevoegde waarde dat heeft...

‘Ja, als je dat 181ste artikel wilt schrijven, laat dan in ieder geval in wat je schrijft merken dat je ook een beetje bezig bent met de wereld van nu.’

Maar het belang van de eigen tijd voor de geschiedschrijving is toch vooral verbonden met de contemporaine geschiedenis?

‘Nee, dat vind ik niet. Het lijkt mij niet zo heel moeilijk, want ik wil vooral

Een deel van de werkkamer van Doeko Bosscher

niet de indruk wekken dat juist die klassieke historici voor mijn gevoel minder relevant bezig zijn dan de eigentijdse historici. Dat is niet zo. Maar doet een historicus genoeg moeite om te laten merken dat hij wel eens een krant leest en beseft wat er in deze wereld gaande is? Dat kan een historicus best. Er zijn zelfs contemporaine historici die nauwelijks interesse uitstralen voor de maatschappij van nu. Die zitten bepaalde dingen te analyseren en dan denk ik: komt de clou nou nog eens van wat je er eigenlijk mee wilt?

Ziet u grenzen aan het refereren aan het heden? Of is het hoe meer hoe beter?
‘Ik zou bijna geneigd zijn te zeggen: hoe meer hoe beter.’

Publiceren

U heeft behalve wetenschappelijke artikelen ook artikelen voor een breder publiek geschreven. Wat deed u liever?

‘Als ik heel eerlijk ben schreef ik liever voor een breed publiek. Je weet eigenlijk dat wetenschappelijke artikelen nauwelijks gelezen worden en dat een artikel in de krant door meerdere mensen wordt doorgekeken. Er

Boor en Plantinga

stond deze week nog in de krant dat het gemiddelde lezerspubliek voor wetenschappelijke artikelen in de geesteswetenschappen zo'n vier à vijf mensen per artikel is. Als een krant in 150.000-voud op de deurmat ligt en mensen een beetje loom op zaterdagochtend de krant lezen, heb je kans dat al gauw een paar duizend mensen je stukje lezen. Dus in zoverre is het schrijven van een zo'n stukje beter bestede tijd.'

Heeft u er bewust voor gekozen om ook voor een breed publiek te schrijven?
'Nee, maar ik werd wel gemotiveerd doordat mensen in mijn omgeving vinden dat je dat niet moet doen. Men zei verontwaardigd: "Schrijf jij voor de Volkskrant? Dat is zo'n beetje het laagste van het laagste. Als je helemaal niet meer weet wat je moet doen, dan ga je een stukje voor de krant schrijven." Ik heb dat nooit begrepen. Het is bijna een vorm van pesten. Mag het niet? Dan doe ik het nog een keer.'

Maar hoe zou u dat verschil benoemen tussen schrijven voor een wetenschappelijk en een populair publiek?

'Er is geen verschil. Hoogstens dat je bepaalde woorden niet gebruikt, aangezien een krantenlezer daar meer moeite mee heeft dan iemand die een wetenschappelijk artikel leest. Maar dat is dan ook alles. Ik bedoel: een verhaal vertellen is een verhaal vertellen en een betoog is een betoog. Ik probeer het zo simpel mogelijk te houden. Waarom zou je het moeilijker maken dan noodzakelijk? Oud-collega Hans Renner zei ooit: "Je moet het schrijven voor je tante. Ook als je voor een heel ingewikkeld tijdschrift schrijft, schrijf je voor je tante." Ik heb nog nooit van een tijdschrift gehoord of het iets ingewikkelder kon.'

U heeft ook een roman geschreven. Wat sprak u daarbij aan?

'Een romanschrijver hoeft zich nergens wat van aan te trekken, zoals dat gezeur over annotatie en een onderzoeksvraag. Het is zo'n bevrijding om dat eens in je leven te doen. Je hoeft je aan geen enkele conventie te houden. Het is echt een time-out van al die riedeltjes die je voortdurend in de oren klinken... "doe dit doe dat en doe het zus doe het zo en niet anders"'

Heeft het schrijven van een roman ook invloed gehad op uw historisch werk?

'Nee, het is echt de knop weer omdraaien en met een diepe zucht je gewoon weer braaf aan de regels houden. Maar ik houd van mijn vak hoor, dus na een diepe zucht ga ik dat weer gewoon doen. En dan vind ik het ook wel

weer leuk, omdat je toch een beetje de grenzen op kunt zoeken van wat mag. Maar ik hou me echt heel keurig aan die grenzen. Ik verzin niets, maar zoek in de formuleringen soms een beetje de grens op. Je kunt het namelijk ook leuker opschrijven. Ik zeg ook altijd tegen studenten: “Probeer het nou eens leuk op te schrijven. Je serveert me nou een maaltijd waarbij ik denk: als je dat nou een beetje versiert met peterselie en een ditje en een datje, dan wordt het er ook leuker van”.

Is er sprake van een rode lijn in uw wetenschappelijke publicaties?

‘Nee. Al kan ik zeggen dat ik niet genoeg gepubliceerd heb. Ik had een paar echte boeken moeten schrijven.’

Heeft u daar spijt van dan?

‘In zekere zin wel. Ik had eigenlijk tien à vijftien jaar geleden, toen ik de energie had voor een groot project, in plaats van daar te zitten als bestuurder, hier dat dikke boek moeten gaan zitten schrijven.’

U bent acht jaar bestuurder geweest. Welke invloed had dit op uw wetenschappelijke carrière?

‘Je bent er acht jaar uit, dus je oefent acht jaar je vak niet uit. Toen ik decaan en rector was, vervingen mensen mij. In die acht jaar hebben drie mensen geleefd van mijn vrijgevallen salaris. Dacht je dat die mensen het leuk vonden toen ik zei: “surprise, hoepel maar op, ik kom weer terug”? Ze begrepen het natuurlijk wel, maar moesten door mijn terugkeer simpelweg een stapje terug doen. Dat is één ding waardoor de sfeer een klein beetje negatief werd beïnvloed. Daarnaast denken mensen: “hij heeft al die tijd daar in die hogere regionen rondgezwefd, dus het zal hem wel naar zijn hoofd gestegen zijn.” Je wordt gefeut. Er werd je door bepaalde mensen duidelijk gemaakt dat je je niets moest verbeelden. En dan ontdekken ze dat je je niets verbeeldt, dus dan komt dat ook wel weer goed. Maar het vergt allemaal de nodige tijd. Ik ging ook altijd naar congressen, en dan zie je mij acht jaar nooit meer ergens. Je bent dus echt uit de running. Als je terugkomt vraagt men zich af: Waar is hij eigenlijk geweest? Is hij nog wel helemaal fris? Heeft hij zijn zaken bijgehouden? Het duurt dan toch wel even voordat je mee mag stampen met de olifanten.’

Waar kijkt u met voldoening op terug?

‘Als ik alles heel nuchter probeer te bekijken... Af en toe benutte ik een

Boor en Plantinga

kans wel, vaker benutte ik een kans niet, omdat het mij aan de tijd ontbrak, of omdat ik helaas net met mijn kop ergens anders bij was. Een van de benutte kansen waar ik het meest tevreden mee ben, is het project over de geschiedenis van Amsterdam [*Geschiedenis van Amsterdam* 4 dl. (Amsterdam: Boom, 2004-2007), red.]. Of dat de commissie-Deetman mij vroeg om een hoofdstuk in het rapport over misbruik binnen de katholieke kerk te schrijven. Dat zijn van die dingen die mij pasten als een handschoen. Je gaat er voor zitten en het komt vanzelf.

Wat gaat u tijdens uw emeritaat doen?

'Er zijn nogal wat dingen die doorlopen. Ik zit bijvoorbeeld in het regieorgaan geesteswetenschappen. Ik zit nog in een commissie die beoordeelt of er subsidie aan excellentie-trajecten moet worden gegeven. Verder hoop ik nog af en toe bezig te zijn met een artikel.'

Voor een breed of weten-schappelijk publiek?

'Dat weet ik nog niet. Maar als ik bijvoorbeeld naar het Nationaal Archief ga – dat om tien uur open gaat –, staat er om kwart voor tien een hele meute oudere heren en dames voor de ingang. Die staan daar echt zo van: we mogen weer naar binnen. En als de deur open gaat rennen zij trompetterend als olifanten naar hun plekje en pakken hun doos. Als ik alle tijd heb, dan denk ik wel dat ik een van die oude heren ben.'

Een foto van een deel van de werkkamer van Doeko Bosscher